

S'OLIVERA, LA HISTÒRIA D'UNA ESCOLA

Lola Ferrer Pujol

RESUM

La intenció d'aquest escrit no és altra que donar a conèixer la realitat actual d'un centre d'educació infantil i primària, i el camí que hem fet per arribar fins aquí. Som conscients que encara ens queda molt camí per fer, moltes coses per aprendre, moltes hores per invertir, però sabem que amb un claustre en el qual no faltin la il·lusió i les ganes de millorar cada dia pels nostres infants, el camí serà més fàcil. Serà un camí en el qual sempre ens trobarem acompanyats i emparats pels nostres companys, les famílies i els mateixos infants.

RESUMEN

La intención de este escrito no es otra que la de dar a conocer la realidad actual de un centro de educación infantil y primaria, y el camino que hemos recorrido hasta llegar al día de hoy. Somos conscientes de que nos queda mucho camino por recorrer, muchas cosas que aprender, muchas horas que invertir, pero sabemos que con un claustro en el que no falten la ilusión y las ganas de mejorar cada día por nuestros alumnos/as, el camino será más fácil. Será un camino en el que siempre estaremos acompañados por los compañeros, las familias y los propios alumnos.

CONTEXT

Situem-nos abans de començar. Ens trobam a l'illa d'Eivissa, al municipi de Santa Eulària, encara que la nostra escola està tocant al municipi de Vila. Som una escola de doble línia (al voltant de 450 alumnes). Comptam amb una plantilla de 30 mestres, del quals un 90 per cent són fixos, per la qual cosa varia poc any rere any el dibuix que tenim del claustre de professors (sí que hi pot haver algunes substitucions de mestres que demanen comissions de serveis, baixes o excedències per maternitat). Sense aquest equip de mestres, l'escola no rodaria de la mateixa manera. Cadascun dels membres del claustre aporta alguna cosa que el fa sentir-se part del projecte de centre.

Al poble hi ha una altra escola de tota la vida. L'any 2005, pel creixement d'habitatges i de població, vàrem inaugurar el CEIP S'Olivera. D'això fa ja 17 anys. Aquell setembre de 2005, un grup de mestres il·lusionats i amb moltes ganes d'aprendre vàrem arribar a S'Olivera: un edifici nou, buit i sense cap tipus de personalitat, per tal de crear un centre amb identitat pròpia.

El primer curs tan sols teníem infants d'educació infantil. Érem una escola petita, on des de l'inici s'ha respirat un clima familiar, on els mestres coneixien tots els infants i on hi havia un contacte quotidià amb les famílies. A mesura que varen anar passant els anys varen anar pujant els cursos, per la qual cosa vàrem tardar 6 anys

a tenir l'escola plena. Això ens va facilitar el fet de poder desenvolupar el nostre projecte a poc a poc, repensant l'educació que volíem per als nostres infants.

Nosaltres vàrem veure allí l'oportunitat de fugir del sistema tradicional implantat a la majoria de les escoles i obrir un nou camí cap a la construcció d'una nova escola, on el respecte a la diversitat, les inquietuds i les motivacions de l'alumnat, així com la relació amb les famílies, fossin els nostres pilars. Imaginàvem una escola on acompanyar l'afectivitat i les relacions dels nostres infants. Imaginàvem un aprenentatge vivencial i actiu a través de materials manipulatius, en una diversitat d'agrupaments. Desitjàvem un espai educatiu envoltat de natura, amb el qual els infants poguessin aprendre a conviure-hi i a respectar-la. Volíem un centre que acompanyàs les famílies en els seus processos de criança per tal de cuidar el desenvolupament dels nostres infants. I així vàrem posar tots els nostres esforços per fer-lo realitat.

Hem de dir que en aquests anys hem provat, ens hem equivocat, hem canviat, hem implantat i hem evolucionat, sense perdre de vista mai els pilars dels quals us parlàvem abans. Som una escola en constant canvi gràcies a l'autoavaluació i l'autoexigència, una escola que treballa per tal de donar resposta als canvis socials que vivim actualment, i així poder oferir al nostre alumnat allò que necessita per a un desenvolupament global. Encara que no sempre hem tingut tan clar com ara (després de molts d'anys d'escola) el que volem, sí que hem tingut sempre clar el que no volem, i a partir d'aquí se'ns obre un ventall de possibilitats que curs rere curs anam descobrint. Podríem dir que la creativitat, el respecte cap a la diversitat, el treball en equip, el sentit crític, l'autonomia, la reflexió i el diàleg són l'essència del nostre dia a dia.

EL MOTOR DE L'ESCOLA

Per poder dur endavant aquest projecte, han fet falta moltes hores de diàleg, imprescindibles per arribar al punt on ens trobam:

- Un claustre implicat al màxim i que cregui en la filosofia del centre.
- Un claustre que estigui disposat a formar-se i informar-se constantment per tal d'anar avançant en el nostre camí.
- Famílies implicades en el projecte de centre, que confiïn en el professorat i en la nostra manera de fer.
- Famílies amb ganes de participar en la vida escolar dels seus fills i filles.
- I el més important, alumnes amb il·lusió, ganes d'aprendre, de compartir, de créixer, de viure la seva educació com un procés actiu i vivencial, del qual ells són la part més important.

Encara que quan es va obrir l'escola l'alumnat que rebíem era majoritàriament d'Eivissa, ja que l'altra escola estava molt arrelada al poble i nosaltres érem nous,

teníem una metodologia molt desconeguda encara i estàvem molt a prop de la ciutat d'Eivissa, actualment ja estam integrats dins la comunitat que ens envolta, amb la qual cosa s'ofereix a les famílies d'aquesta població dues escoles diferents perquè cada una tingui l'opció de triar aquella que més s'acosti a la seva manera d'entendre l'educació.

Fins que va arribar la pandèmia, l'escola tenia jornada partida. Era l'única escola pública de tota l'illa que oferia aquest horari. Això feia que un 95 per cent del nostre alumnat fes ús del servei de menjador, amb la consegüent feina organitzativa del servei (la mitjana d'alumnes que quedaven a dinar era de 420).

En acabar l'escola, moltes de les famílies quedaven al pati amb els seus fills a beure i a compartir moments amb altres famílies i amb mestres que també quedaven, cosa que feia que l'ambient fos molt familiar, que el grau de coneixement entre nosaltres fos molt gran i que compartíssim tots molt més que experiències basades únicament en l'horari escolar.

El claustre de professors també quedava en la seva majoria a dinar al centre, amb la qual cosa es creaven moments de compartir experiències i vivències molt potents i distesos.

A partir d'ara se'ns presenta un nou repte, ja que a partir del curs 2022-2023 l'horari del centre passarà a jornada contínua, després del procediment pertinent, i ens agradaria mantenir l'ambient acollidor i familiar que es respirava amb la jornada anterior. Haurem de cercar espais de trobada, moments en què les famílies i els mestres es trobin i comparteixin lleure i experiències.

RECORREGUT METODOLÒGIC DEL CENTRE

Si bé és cert que la nostra metodologia no té un nom concret, està basada en estudis de neuroeducació i diferents corrents pedagògics que avalen que l'emoció i l'aprenentatge han d'anar junts perquè aquest darrer esdevingui vertaderament significatiu per als alumnes.

Com ja hem explicat abans, vàrem obrir el centre amb quatre grups d'educació infantil (dos de 3 anys, un de 4 anys i un de 5 anys). El primer gran repte que vàrem tenir va ser adequar el centre per a poder treballar amb els infants de manera cooperativa, lúdica i globalitzada.

Per això vàrem organitzar racons i vàrem fer diverses formacions i visites a centres de la Península que treballaven amb aquesta metodologia.

En acabar un curs, avaluàvem el que havia funcionat i el perquè i el que no havia funcionat per tal de millorar-ho. D'aquesta manera, any rere any vàrem anar modelant el nostre centre: la nostra metodologia, la implicació que volíem de

les famílies, els assessoraments i les formacions que calia fer per tal de millorar la nostra feina amb els infants....

Amb els anys, dels racons vàrem passar als ambients, que fèiem a educació infantil i primer cicle de primària.

A partir de segon cicle, el pes més important del dia a dia el tenien (i el segueixen tenint) els projectes de treball (que ja s'havien introduït a educació infantil i primer cicle fent projectes curts i amb molta motivació per part dels alumnes). També s'organitzaven racons intercicle en aquelles hores en què es comptava amb més d'un mestre de suport, i un dia a la setmana, tallers amb tots els alumnes de primària.

ON ENS TROBAM ARA?

L'organització del centre, ara que ja ha passat la pandèmia i les seves restriccions, és la que esmentam en el punt anterior.

AMBIENTS A EDUCACIÓ INFANTIL

A educació infantil l'entrada és en calma: les famílies poden accedir a les aules a acompanyar els infants i estar una estoneta amb ells fins que tots, 3, 4 i 5 anys, van als ambients, que, el dia anterior, ha triat cada infant. En aquests espais es troben alumnes de totes les aules i el mestre responsable de l'ambient és qui, després de parlar-ne a les reunions de cicle, prepara les propostes que els infants es trobaran per jugar; d'aquesta manera es treballen els objectius que s'han marcat.

Les propostes que dissenyam per a cada ambient estan pensades per tal que una mateixa proposta tingui moltes possibilitats, tantes com infants hi ha, per donar resposta als diferents nivells maduratius. Els infants poden actuar, observar, experimentar, construir, inventar, imaginar, compartir, relacionar-se, emocionar-se i interactuar amb els altres. Cal dir que les propostes dels diferents ambients no són fixes i varien segons la setmana o el trimestre. Sent conscients del que necessiten, dissenyam propostes per tal de potenciar l'autonomia, la motricitat global i la fina, la creativitat, la imaginació, les relacions interpersonals..., tenint com a eix transversal el joc entès com una activitat lliure, natural i espontània i, per tant, una necessitat vital i una eina per al desenvolupament integral dels infants.

Aprofitam i arreglam tots els espais dels quals disposam al centre per organitzar aquests ambients: des de les claraboies fins als passadissos o la casa del conserge, i hem reconvertit també les aules durant aquest temps en un ambient determinat.

Després dels ambients, els infants retornen al seu grup de referència amb el seu tutor. Fan assemblea de retorn dels ambients en què cada un explica el que ha fet, amb qui, si li ha agradat...

La resta del matí estan amb el seu grup de referència i fan psicomotricitat, anglès i racons d'aula o de nivell, en què les propostes són diferents de les que troben als ambients.

El valor de les relacions socials entre els alumnes és un fet primordial per a nosaltres. Els acompanyam perquè aquestes relacions siguin obertes i respectuoses amb els infants de tota l'escola.

AMBIENTS I PROJECTES A PRIMER CICLE DE PRIMÀRIA

Els ambients són uns espais d'aprenentatge molt potents per donar resposta a les diferents necessitats dels infants i així respectar els seus ritmes d'aprenentatge. Oferim també ambients a primer i segon per tal de donar continuïtat a la metodologia amb la qual han crescut des que han arribat a l'escola i no viure un canvi brusc d'etapa. Igual que als ambients d'infantil, els infants també troben material literari i audiovisual variat relacionat amb les propostes que s'ofereixen. Els alumnes disposen d'una llibreta en què van anotant cada dia a quin ambient han anat, poden escriure què han fet, amb qui han jugat, què és el que més o menys els ha agradat, apuntar idees per a la pròxima vegada que vagin a l'ambient, aferrar una fotografia que els hagi fet la mestra i explicar el moment... Les propostes dels diferents ambients conviden a plasmar el resultat final o a registrar alguna dada significativa sobre la proposta que han duit a terme.

D'altra banda, aquests dos cursos de primària són una primera presa de contacte amb el treball per projectes, que és una manera de fer feina molt motivadora de per si, que els ajuda en el desenvolupament de la lectoescriptura, ja que és el moment maduratiu per a fer-ho, sempre d'una manera respectuosa, seguint els diferents ritmes.

SEGON I TERCER CICLE DE PRIMÀRIA

A partir de tercer curs l'horari dels infants gira al voltant del treball per projectes. D'aquesta manera, els infants aprenen a aprendre cercant informació, contrastant-la, fent un buidatge del més important, seleccionant-la, resumint-la, classificant-la. Consideram els projectes de treball com una eina per conèixer i interpretar la realitat de manera globalitzada i no fragmentada, a partir de temes que interessin i inquieten els infants. Partim dels seus coneixements previs per construir nous conceptes, procediments i actituds significatives i per sobre de tot funcionals, necessaris per a la vida quotidiana, des del compromís del grup de tirar endavant un projecte, treballar en equip, proposar idees, donar opinions argumentades, reflexionar i ser creatius.

Al centre buscam que la relació de l'escola amb els coneixements sigui sempre vivencial. Cada curs acadèmic és una aventura en què els projectes de treball són diferents any rere any. Hi ha projectes més llargs i altres de més curts, però sempre tenen una finalitat: des de respondre a alguna pregunta curiosa fins a fer una conferència, exposició, construir alguna cosa... Les possibilitats són infinites i cada curs ens sorprenem més.

QUÈ MÉS FEIM A L'ESCOLA

Les assemblees, els cercles restauratius i l'educació emocional formen part del nostre dia a dia, a tota l'escola, des dels més petits de 3 anys fins al més grans. Així reforçam la pertinença a un grup, a més de tot el que suposa escoltar els altres, respectar idees diferents de les nostres, argumentar-les, arribar a acords i prendre decisions de grup.

D'altra banda, oferim cada dijous uns tallers que varien cada any segons les destreses i les motivacions dels mestres, com poden ser: bricolatge, costura, cuina, expressió corporal, macramé, hort i jardineria, robòtica, lindy-hop, ràdio, enquadernació japonesa, informàtica, crítica de cinema, art, solidaritat... Per poder assistir als tallers, els infants han d'emplenar i firmar un contracte en el qual es comprometen a assistir a dos tallers durant el curs acadèmic. En aquest contracte han d'indicar l'ordre de preferència dels tallers dels quals desitgen formar part. Els mestres encarregats dels tallers els proposen tasques que tenen una continuïtat en el temps, tot i que els mateixos infants també poden fer propostes per dur a terme.

QUÈ FEIM ELS MESTRES

La metodologia se centra en la mirada cap als infants i el reconeixement dels seus sabers. El paper dels mestres en el procés d'aprenentatge dels infants se centra a dissenyar les propostes, guiar, ser presents, observar, fer preguntes per reflexionar i convidar a experimentar, despertar interès i desig per aprendre, promoure l'autonomia i dotar els alumnes de recursos tant escolars com per a la vida.

COM ENS ORGANITZAM AL CENTRE

A l'hora d'organitzar-nos, a principi de curs, per fer els horaris dels grups classe, així com els dels mestres, intentam aprofitar al màxim els recursos humans dels quals disposam, amb la finalitat de reduir ràtios i comptar amb la presència de dos mestres a l'aula sempre que sigui possible i així poder dur a terme una vertadera inclusió i atenció a la diversitat.

Quant als espais, disposam d'horaris setmanals per a cada un dels espais comuns, perquè els diferents grups es puguin apuntar per reservar l'espai sempre que ho necessitin. Tenim horaris de la sala d'art; les biblioteques; quan queden buides, les aules de cada grup; el gimnàs; els ordinadors i el racó de ràdio.

L'AVALUACIÓ

En relació amb l'avaluació, hem fet un camí llarg per arribar on som ara, i seguim plantejant-nos molts d'interrogants, de manera que puguem arribar a trobar la manera en què l'avaluació formi part realment del procés d'aprenentatge dels infants.

L'alumnat ha de ser conscient dels processos i les actituds que s'avaluen, ha de formar part d'aquesta avaluació i ha de saber on és i què li fa falta per arribar a adquirir els objectius que els mestres ens hem marcat per a cada un d'ells.

Al centre omplim les qualificacions del GestIB, ja que són prescriptives, però aquesta no és la informació que volem que arribi als infants. Per això, hem creat els nostres propis informes, en què l'avaluació que es fa de cada un dels infants és totalment qualitativa. En aquests informes es té en compte la part emocional, actitudinal i de relacions dels infants, tant entre ells com amb els mestres.

L'alumnat és conscient dels processos i les actituds que s'avaluen, ja que els hi donam a conèixer a principi de curs i els hi anam recordant sempre que cal. A més a més, els fem partícips de la seva avaluació a través de rúbriques, que sovint són ells mateixos els que les creen.

També hem posat en marxa aquest curs el Pla personal de l'alumne, en què cada un d'ells es marca uns objectius que ells mateixos decideixen durant una conversa individualitzada amb el tutor, i aquests objectius fan referència a l'àmbit personal, l'àmbit de coneixement i l'àmbit social. Aquest pla es va revisant amb els infants per veure si han aconseguit els objectius marcats i poder-se'n plantejar de nous per poder avançar en els tres àmbits. La nostra intenció és fer extensible a les famílies aquesta avaluació i que elles tinguin un espai en què aportar i proposar aspectes que els fills han de millorar o fites que els fills han d'aconseguir.

ALGUNS PROJECTES EN ELS QUALS HEM PARTICIPAT

L'escola és un centre compromès amb el medi ambient, per la qual cosa participam en diferents projectes relacionats amb aquest tema. Formam part també de la Xarxa d'Escoles Ecoambientals de l'illa.

Igualment participam en diferents projectes i activitats destinades a despertar en els infants la solidaritat, com poden ser curses solidàries, apadrinament d'un

infant de l'Índia a través de la Fundació Vicent Ferrer, formam part de la xarxa de Fons Pitiús...

Hem participat en diferent activitats d'atenció plena (*mindfulness*) per tal de fer els infants conscients del seu cos, els seus pensaments i el seu entorn.

Treballam el conflicte com a part integral de la convivència i la resolució dels mateixos conflictes des de les pràctiques restauratives.

Al centre disposam d'un racó de ràdio, on els infants graven programes d'interès per als seus companys.

Comptam, sempre que ens ajudi a millorar l'aprenentatge dels infants, amb la participació d'experts que ens ajuden a donar forma als projectes, o bé a informar-nos i resoldre dubtes sobre els projectes. Hem comptat al centre amb la visita de Manu San Félix, expert biòleg marí que ha dedicat la seva vida a la investigació i la cura de la natura; hem tingut, a través de plataformes digitals, contacte directe amb científics de l'Antàrtida per resoldre els dubtes dels infants; han vingut pintors a motivar els infants envers l'art, etc.

UNA ESCOLA EN CONSTANT EVOLUCIÓ. MESTRES EN CONSTANT FORMACIÓ

Per tal de seguir millorant i oferir els millors espais d'aprenentatge al nostre alumnat, invertim temps a parlar i intercanviar opinions sobre allò què feim, com ho feim i com podem millorar, sempre des de la crítica constructiva, tot i que, com ja sabeu, el temps passa volant i no en tenim prou.

Els cursos de formació, les tardes de debat pedagògic entre el claustre, les visites a altres centres, les lectures pedagògiques i l'acompanyament entre iguals són bàsics perquè l'escola evolucioni i segueixi el camí que ens hem marcat i que ha d'anar dirigit a fer dels nostres alumnes els veritables protagonistes del seu aprenentatge.

Les famílies del centre són una part essencial d'aquest aprenentatge. Les portes sempre estan obertes per a elles i participen en les activitats que duim a terme, com ambients, excursions, conferències, tallers, projectes, festes... D'aquesta manera viuen l'escola com nosaltres l'entnem i confien en el projecte educatiu del centre.

I ARA, QUÈ VINDRÀ?

El proper curs es presenta com un any de canvis: canvis per l'entrada en vigor de la LOMLOE, però també perquè, després de 17 anys al capdavant d'aquest projecte, de l'equip humà que formam S'Olivera, deix pas a un equip més jove,

amb experiència i molts d'anys amb nosaltres, i amb moltes ganes de continuar i millorar aquest projecte de centre que vàrem començar fa ja molts de cursos.

Segur que l'experiència serà enriquidora per a tothom i que l'escola seguirà creixent en tots els sentits.

“A L'ESCOLA, ENTRE TOTS I TOTES, ANAM CONSTRUINT UNA HISTÒRIA, UNA CAPSA DE VIDA ON TOTS I CADA UN DELS QUE HEM PASSAT PEL CENTRE DEIXAM UNA EMPREMTA”